

LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

NR 178 APRIL 2025

MEDLEMSTIDNING FÖR SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

FOKUS

TREDJE STATSPARTS- MÖTET

Stater och civilsamhälle eniga:
Det enda som skapar säkerhet är
kärnvapennedrustning

#NUCLEARBAN

Röster höjs för europeiska och svenska kärnvapen

Kärnvapenstaternas arsenaler och deras politik – i detta nummer: Indiens kärnvapen

Intervju med Andreas Vilhelmsson om globala utmaningar och katastrofrisker

Läkare mot Kärnvapen ges ut av föreningen Svenska Läkare mot Kärnvapen, SLMK.

ANSVARIG UTGIVARE: Josefin Lind, josefin.lind@slmk.org
REDAKTION: Josefin Lind, Clara Gullman Levin, Nils Rodhe och Gabriel Holmbom.

LAYOUT: E&G Design.
TRYCK: Exakta Creative.
Tryckt på miljögodkänt papper.

ISSN: 1400-2256

Nästa nummer utkommer i juni 2025.
Material skickas till redaktion@slmk.org senast 15 april.

Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrullsgatan 45,
113 45 Stockholm
E-POST: info@slmk.org
För medlemsrelaterade frågor:
medlem@slmk.org

BANKGIRO: 901-0901
SWISH: 1239010901
FÖLJ OSS:
Facebook.com/SLMK.1981
Instagram: @svenskalakaremotkarnvapen
Bluesky: @ippnwsweden.bsky.social

SLMK arbetar preventivt för att kärnvapen ska avskaffas innan de används igen. Vi är en del av IPPNW (International Physicians for the Prevention of Nuclear War) samt ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons).

Tidningen utkommer till alla medlemmar i Danske Læger mod Kernevåben, www.danskelaegermodkernevaaben.dk

KONTAKT:
Povl Revsbech (sekretær og kasserer)
povl.revsbech@gmail.com
DLMK, c/o Povl Revsbech, Langdalsvej 40
8220 Brabrand, Danmark

INNEHÅLL #178

FRAMSIDA: ICAN Campaigner Forum vid Riverside Church under tredje statspartsmötet i New York. Foto: Darren Ornitz / ICAN

- 4** Överlevare kräver rättvisa under kärnvapenförbudets tredje statspartsmöte
- 6** Röster höjs för europeiska och svenska kärnvapen
- 10** Intervju med Andreas Vilhelmsson om globala utmaningar och katastrofrisker
 - 5 Indiens kärnvapen
 - 7 Notiser
 - 12 Boganmeldelse: Minutter i midnat - en global historie om kernevåben
 - 13 Referat fra Årsmøde Danske læger mod kernevåben 22 november 2024
 - 14 Krönika: 89 sekunder till midnatt och regeringen ignorerar kärnvapenhotet

HAR DU FLYTTAT? Glöm inte att informera oss om din nya adress!

Skicka ett mail till medlem@slmk.org så ändrar vi i vårt register.

Vi behöver svara emot och förebygga vurmandet för kärnvapen

Vendela Englund Burnett
Ordförande

Nu är gräsbrändernas tid. Trots eldningsförbud blossar de dagligen upp överallt - även på ställen vi inte trodde - sprider sig och förvandlar områden till oigenkännlighet. Sot och aska. Till synes dött.

Liknande sker med vurmandet för kärnvapen - det blossar upp överallt och sprider sig blixtnabbt i den starka vinden. Skräcken för Ryssland och osäkerhet om vart Nato och USA är på väg, kombinerat med tro på myten om att "kärnvapenparaplyet" ger trygghet och måste eldas på. Men som i naturen vet vi att det finns djupa, starka, levande rötter och mykorrhiza som med vatten och näring kommer att växa igen. Det är påfyllnad av energi och tillgång till kunskap, hopp och nätverk som behövs för att motståndet mot kärnvapen ska ta fart. Och det är det SLMK ger: information, kunskap - och som följd därav insikt och visdom.

President Zelenskyj informerade president Trump om att han inte håller på med ett kortspel. Så gör inte heller vi, men tyvärr har verkligheten nu drag av spelet Monopol. Vi hamnar åter på "Gå" vad gäller informationsarbetet. Vi kör nya varv. Igen och igen berättar vi vad kärnvapen är och gör men tyvärr utan att få nya resurser på "Gå" för nästa varv. Vi utbildar, pratar, skriver, underhåller "Lär om kärnvapen", bloggar och odlar nätverk. Vi måste vara där bränderna blossar

**”
Vi måste stoppa den oansvariga retoriken om att kärnvapen ger oss säkerhet. Riskerna är för höga och kärnvapen är helt oanvändbara som försvar och kan endast orsaka massförstörelse.**

upp och svara direkt i alla sammanhang det behövs, men förstås helst förebygga rop på kärnvapen med vår sakliga medicinskt och etiskt grundade argumentation.

För fler kärnvapen, eller en spridning av kärnvapen är inte lösningen. Vi måste stoppa den oansvariga retoriken om att kärnvapen ger oss säkerhet. Riskerna är för höga och kärnvapen är helt oanvändbara som försvar och kan endast orsaka massförstörelse.

Vi planerar nu tillsammans med europeiska IPPNW-föreningar en turné till europeiska huvudstäder för att stävja den accelererande risken för kärnvapenspridning. Vi kommer att börja i Norden med det tydliga målet: Håll Norden fortsatt kärnvapenfritt!

Det är viktigt att vi gemensamt bevakar och bemöter när någon argumenterar för kärnvapen så när du ser och hör sånt - hjälp till! Oavsett om det är i samtal, på sociala medier eller i traditionella medier. Svara och/eller kontakta oss, vi bidrar gärna med argument och tips. Vi kommer att behöva mer ekonomiska medel för kommande uppvaktningar och events så om du har möjlighet: Var vårt tillskott när vi åter passerar "Gå"!

Och viktigast av allt: Hjälptill till att värva en medlem! Vi behöver fler som står upp för en värld utan kärnvapen, speciellt nu när vurmandet för kärnvapen ökar. Få är bättre ägnade åt uppdraget än vi läkare att befria världen från kärnvapen! ■

“Vi valde inte kärnvapen, men vi bär bördan av dem”

Överlevare kräver rättvisa under kärnvapenförbudets tredje statspartsmöte.

Av Clara Gullman Levin

Våga tänka tanken att kärnvapenavskräckning kan misslyckas. Tänk sedan att världen kan gå under inom några timmar, för det är en reell möjlighet och inte något fiktivt scenario. Med dessa tankar i huvudet så är det lätt att förstå varför hälften av världens länder, de som inte har kärnvapen, engagerar sig för en kärnvapenfri värld. För ingen skulle lämnas oberörd om kärnvapen användas, oavsett om det är en planerad attack eller misstag.

Runt 100 kärnvapenfria stater samlades för att fortsätta diskutera åtaganden och möjligheter för att främja kärnvapenedrustning och försöka mildra de skador som kärnvapen har orsakat. De Natoländer som hade uttryckt intresse för att närvara på mötet hade fått påtryckningar om att inte delta och uteblev. Den fria viljan existerar uppenbarligen inte när det kommer till kärnvapenedrustning.

Även Sveriges bänk stod tom. Utrikesmi-

nister Maria Malmer Stenergard svarade på en skriftlig fråga i riksdagen inför mötet att ”Sverige kommer att fortsätta sitt arbete för kärnvapenedrustning inom ramen för Icke-spridningsfördraget för kärnvapen (NPT)”.

ICAN:s jurist och kontaktperson i FN, Seth Shelden, menade att ”Det var en besvikelse att Natostaterna bojkottade statspartsmötet och att de istället har hotat att urholka icke-spridningsavtalet (NPT) genom att överväga att acceptera användning av franska kärnvapen i sitt försvar,

eller till och med utveckla egna kärnvapen”. Shelden uttrycker också att ”historien visar att säkerhet sällan föregår nedrustning; snarare är meningsfulla framsteg i nedrustningsarbetet nyckeln till att skapa en säker internationell miljö.”

” Natoländer som hade uttryckt intresse för att närvara på mötet hade fått påtryckningar om att inte delta.

Moraliskt förpliktigande

Även om rummet var stort fylldes läktaren för civilsamhället på snabbt. Mötet lockade både nya och mer etablerade organisationer och många unga närvarade, kanske är det världsläget som spelar in?

FN:s högsta representant för nedrustning, Izumi Nakamitsu sa i sitt inledningstal: ”Jag tror att ambitiösa resultat inte bara är att föredra utan nödvändiga för att bibehålla momentum. Alternativet är den tröghet som föds av cynism”.

Statspartier till kärnvapenkonventionen förklarade under mötet att ”Kärnvapenavskräckning bygger på själva existensen av kärnvapenrisk, som hotar allas vår överlevnad”. Det anses vara moraliskt förpliktigande att arbeta för kärnvapenedrustning.

Ändra narrativet

Parlamentarikern Hinamoeura Morgant-Cross från Franska Polynesien berättade att än idag hävdar Frankrike gentemot befolkningen i Franska Polynesien att de 163 kärnvapen som testades i området var ”rena bomber” och att dessa bomber ”inte har bidragit till några humanitära konsekvenser eller miljöförstörelse”. Befolkningen vittnar dock om sjukdomstillstånd och cancer som drabbar generationer och än idag vittnar kvinnor om missfall och dödfödslar. Frankrike har ingen plan för att städa upp efter de kärnvapentest som gjordes, uttryckte forskaren Dr. Anaïs Maurer på ett sidoevent.

En representant från Julön, Kiritimati, uttryckte i ett uttalande ”Vi valde inte kärnvapen, men vi bär bördan av dem”. Befolkningen på Kiritimati kräver nu rättvisa och anser att alla stater har ett ansvar. Det är en av anledningarna till att stater och aktörer kräver att en ekonomisk fond upprättas så att människor kan få sjukvård och miljö kan återställas.

Tur är ingen strategi

Flera stater uttryckte att kärnvapenavskräckning är en strategi som bygger på tur och att tur i sig inte är en strategi. Den politiska deklaration som antogs på statspartsmötet handlar om att stärka engagemanget för en värld fri från kärnvapen i en tid av ökad global instabilitet.

Staterna uttrycker i deklarationer ”Alla stater delar ansvaret för att uppnå kärnvapenedrustning, att förhindra spridning av kärnvapen i alla dess aspekter, att förhindra all användning av eller hot om användning av kärnvapen samt att bistå offren, gottgöra skadorna skador och avhjälpa miljöskador som orsakats av tidigare användning och provsprängningar av kärnvapenstater i enlighet med deras respektive skyldigheter enligt internationell rätt och bilaterala avtal.”

I slutet av 2026 kommer den första översynskonferensen av avtalet att äga rum, med Sydafrika som ordförande. Då kommer en fond för överlevare och återställande av miljö att upprättas och övriga arbetsgruppers arbete kommer att redovisas. Det är ett intensivt arbete som pågår mellan mötena, i arbetsgrupper om avskräckning och universalisering för att nämna några. Vi kommer att arbeta för att Sverige deltar som observatör på översynskonferensen. ■

Minnet av Sverige som nedrustningsnation

Sverige var en gång en stark röst för kärnvapenedrustning, men nu är den rösten ett minne blott. Under statspartsmötet för FN:s konvention om förbud mot kärnvapen frågade vi några av våra internationella kollegor om var Sverige har tagit vägen och bad om deras bästa nedrustningsminne av Sverige, ni hittar alla de korta filmerna på vår Instagram.

Susi Snyder, programkoordinator på ICAN, har länge varit en stark röst för nedrustning och engagerad i kärnvapenfrågan:

–Jag kommer ihåg när Sverige var en fenomenal allierad som kritiserade kärnvapenedrustningen i Europa. För Sverige visste att kärnvapen i Europa gör Europa till ett mål för kärnvapen. Idag verkar Sverige tyvärr ha glömt bort denna viktiga kunskap och medverkar istället till spridning av kärnvapen och potentiell användning av kärnvapen.

Läs och lär mer

På vår Instagram kan du se flera intervjuer på samma tema som ovan.

[@svenskalakaremotkarnvapen](https://www.instagram.com/svenskalakaremotkarnvapen)

På vår hemsida kan du läsa våra bloggar och pressmeddelanden från statspartsmötet.

www.slmk.org

Röster höjs för europeiska och svenska kärnvapen

Av Josefin Lind

Allt fler röster höjs för att Europa, Norden och Sverige ska skaffa en egen kärnvapenarsenal. Motivet är osäkerheten ifall USA med president Trump i spetsen fortfarande anser sig vara redo att "skydda" oss med kärnvapen. Argumentationen bygger på den falska känslan av att kärnvapen skapar trygghet, och bara genom att skaffa fler kärnvapen kan vi vara säkra.

Från en dag till en annan skiftade debatten om kärnvapen. I Dagens Nyheter, Expressen, Aftonbladet, Göteborgs-Posten, Smålandsposten med flera har vi kunnat läsa debattörer, riksdagspartiers företrädare, ledarskribenter och forskare framföra olika idéer och förslag på ökad spridning av kärnvapen till vår del av världen.

I Europa finns det redan ca 100 amerikanska kärnvapen utplacerade och därtill de drygt 500 franska och brittiska kärnvapnen, dessa anses inte vara tillräckliga för Europas säkerhet. Argumenten baseras på att Ryssland har så pass många fler kärnvapen att de som finns i Europa inte är avskräckande nog, speciellt inte nu när USA har en så oförutsägbar president. Det är inte bara oroväckande att läsa om deras tilltro till kärnvapnens säkerhetsskapande åtgärder, utan deras argument och förslag är rent oansvariga.

Om Europa, Norden, Sverige skulle skaffa egna kärnvapen skulle det strida mot icke-spridningsavtalet om kärnvapen som Sverige tillträdde 1970 och är alltjämt en internationell hörnsten för nedrustning och icke-spridning. Att träda ur icke-spridningsavtalet är i praktiken omöjligt, då FN:s säkerhetsråd måste godkänna utträdet, och sannolikt skulle flera av de permanenta staterna i säkerhetsrådet, tillika de fem officiella kärnvapenstaterna i avtalet, Frankrike, Kina, Ryssland, Stor-

britannien och USA blockera en sådan förfrågan genom sin vetorätt. Om utträde ändå skulle ske, eller att staterna anskaffar kärnvapen i strid med avtalet och sällar sig till Nordkoreas agerande och utträder illegitimt skulle det sannolikt vara dödsstöten för avtalet, som genom kärnvapenstaternas ignorans gentemot sina drygt 50 år gamla åtaganden redan står under stark press.

Icke-spridningsavtalets överlevnad är dock kanske det minsta bekymret i sammanhanget. En ökad spridning av kärnvapen på vår kontinent ökar riskerna till nivåer vi inte kan föreställa oss. Som om de drygt 600 kärnvapen som redan finns i Europa inte vore nog, så skulle hundratal nya kärnvapen anskaffas, utplaceras och vara redo att utplåna städer och massmörda miljontals människor.

För att inte tala om att göra europeiska städer till måltavlor för attacker. Har vi kärnvapen blir det nödvändigt för fienden att slå ut dem.

Att öppna upp debatten för spridning av kärnvapen är extremt farligt. Det riskerar att leda till att kärnvapen används genom att normalisera idén om att använda kärnvapen och försvaga det många decennier gamla tabut mot deras användning. Fler kärnvapen och fler kärnvapenstater kommer att sänka tröskeln för att kärnvapen används. Vi måste sluta prata om kärnvapen som något som skapar säkerhet. Att kärnvapen inte har använts i krig sedan 1945 är ren tur och det starka tabut mot att använda dem, inte på grund av att kärnvapenavskräckning fungerar. ■

”
Att öppna upp debatten för spridning av kärnvapen är extremt farligt.

Folk och Försvars rikskonferens

På Folk och Försvars rikskonferens i Sälen deltog åter igen vår generalsekreterare Josefin Lind. Frågestunderna var färre än vanligt men vid de tillfällen som fanns ställde vi frågan om varför varken statsministern

Kristersson eller Socialdemokraternas partiordförande Andersson stödjer att stifta en lag som förbjuder införsel av kärnvapen i Sverige, likt den Finland har. Tyvärr var svaren även i år svävande och otydliga. Det är tydligt att vi och svenska folket behöver avkräva våra beslutsfattare klara och

tydliga garantier mot kärnvapen i Sverige. Klimatet under konferensen var starkt präglad av Natointrädet och Rysslands invasionskrig i Ukraina. Kärnvapenfrågan är på olika sätt närvarande, och vi ser det som viktigt att vara på plats för att röster mot kärnvapen och för nedrustning ska höras.

Konferens i Uppsala

12–13 juni går Alva Myrdals Center för kärnvapenedrustning vid Uppsala universitets årliga konferens av stapeln. Även detta år kommer vi att arrangera intressanta samtal. Titlarna för de tre samtalen är *Human Factor, technical dangers and the risk of nuclear war, Nuclear weapons in space – science fiction or reality?* samt *The status of nuclear arsenals, doctrines and development*. Registreringen för konferensen är öppen, och den är avgiftsfri. Läs mer och anmäl dig på centrets hemsida: www.uu.se/en/centre/alva-myrdal.

Tack Jurister mot Kärnvapen!

I februari meddelade föreningen Jurister mot Kärnvapen oss att de på grund av låg verksamhetsnivå ville skänka sina inestående medel till oss i Svenska Läkare mot Kärnvapen. Vi tar med stor tacksamhet emot den stora gåvan och vi uppskattar att Jurister mot Kärnvapen hade oss i åtanke och vi tar förtroendet vi får med detta på stort allvar.

Indiens kärnvapen

Av Elin Liss

Detta är del fyra i vår serie om kärnvapenstaternas arsenaler och vad som skulle hända ifall de attackerades med kärnvapen. I förra numret gick vi igenom USA, i detta nummer ligger fokus på Indien.

Indiens arsenal

Indien utropade sig som kärnvapenstat 1998, men redan i maj 1974 utförde landet sin första kärnvapenprovsprängning. Att sammanställa information om Indiens kärnvapen är dock mer utmanande än om många andra kärnvapenländer. Indien har aldrig avslöjat hur många kärnvapen de har och det finns mycket lite offentlig information om arsenalen och dess kapacitet. År 2016 beslutades det dessutom att information från *Strategic Forces Command*, den militära del som ansvarar för hanteringen och administrationen av landets kärnvapenlager, skulle undantas lagen om rätten till information vilket ledde till att transparensen minskade ytterligare. Forskare lägger därför ett pussel med bitar av information från statliga företrädare, medierapporter och satellitbilder för att få någon slags övergripande bild. Indiens kärnvapenarsenal uppskattas av *Federation of American Scientists* år 2024 till 172 stridsspetsar.

Indien är ett av få länder som tros kunna producera både höganrikat uran och plutonium av vapenkvalitet. Uranproduktionen tros dock till stor del syfta till att producera bränsle till Indiens växande antal kärnkraftsdrivna fartyg och ubåtar. En nybyggd (2024) reaktor tros avsevärt kunna öka produktionen av plutonium.

Indien har länge bedömts förvara sina kärnvapenstridsspetsar separat från sina avfyrningsramper, men detta har på senare tid ifrågasatts. Några analytiker menar att åtminstone några stridsspetsar lagras vid flygplan för att snabbt

kunna monteras. Det råder dock fortsatt osäkerhet om vilken beredskapsgrad Indien har att använda sina kärnvapen.

Fram till 2003 hade Indien endast kapacitet att avfyra kärnvapen från stridsflyg. Sedan dess har de utvecklat såväl landbaserad som havsbaserad kapacitet, även om flyg fortfarande är det centrala. Indien har i dagsläget landbaserade robotar med kort-, medellång- (medium) och medeldistansräckvidd (intermediate). Utvecklandet av medeldistansrobotar möjliggör för första gången att nå Peking, dock är det oklart om dessa robotar är operativa i dagsläget. Indien tros vidare utveckla en interkontinental robot.

Indien utvecklar samtidigt nya konventionella kortdistansrobotar, vilket enligt forskare kan innebära att de helt separerar på robotar som kan bära konventionella vapen och kärnvapen. Detta kan minska risken för missförstånd i konflikter då samma plattformar inte används till olika vapen. Detta skiljer sig i så fall från utvecklingen i USA och Nato vilka i Europa snarare ökar sammanblandningen, vilket vi skrev om i artikeln om USA i

LMK nr 177.

2024 tillkännagav den indiska regeringen att de utvecklat och testat en ballistisk robot med MIRV-teknologi (Multiple Independent Targetable Reentry Vehicle), som innehåller flera stridsspetsar som var och en kan riktas mot olika mål. Detta ses som ett stort steg i deras tekniska utveckling och kapacitet. Det signalerar en ny strategi om att snabbt kunna slå mot multipla mål men även på planer på att snabbt öka kapaciteten och upprusta, vilket skulle kunna trigga Pakistan och Kina att göra detsamma. Detta visar också på växelverkan när det kommer till kärnvapen. Forskaren Hans Kristensen (Federation of American Scientists) menar att det inte finns något egentligt militärt behov för robotar med MIRV-teknologi för Indien så länge inte Kina har ett effektivt mis-

silförsvar mot de medeldistansrobotar de redan har. Men Kinas utplacering av MIRV och att Pakistan börjar utveckla tekniken har ökat stödet i Indien för att göra detsamma, om inte för annat än att visa att man inte hamnar efter i teknikutvecklingen.

Sedan några år tillbaka har Indien kärnkraftsdrivna kärnvapenkapabla ubåtar med en ambition att ytterligare utveckla sin havsbaserade kapacitet genom fler kärnkraftsdrivna ubåtar, havsbaserade långdistansballistiska robotar och en ny stor marinbas.

Kärnvapendoktrin

Indiens kärnvapeninnehav har historiskt handlat om avskräckning gentemot Pakistan. Spänningarna mellan länderna uppskattas vara en av de mest oroande i världen när det kommer till risken för att kärnvapen används. Regelbundet bryter fientligheter ut länderna emellan och flera incidenter har genom åren ökat risknivån. 2019 ledde en incident till att Pakistan aktiverade sin nationella kommandomyndighet som ansvarar för kärnvapenstyrkan (läs mer om detta i LMK nr 176 om Pakistans kärnvapen).

När Indien nu moderniserar sin kärnvapenstyrka visar det till viss del ny riktning, där Kina är ett mål i den strategiska planeringen. År 2021 uttryckte den dåvarande indiske försvarsstabschefen att Kina blivit Indiens största säkerhetshot. Utvecklingen av nya robotar, med längre räckvidd, är också en indikator på detta. Denna utveckling tros ha stärkts efter 2017 då både indiska och kinesiska styrkor sattes på höjd beredskap efter att fientligheter vid gränsen till Butan bröt ut. Såväl 2020 som 2021 ledde konflikter vid gränsområden till att soldater på båda sidor dog.

Indien har länge haft en ”no-first-use policy”, det vill säga att de inte ska använda kärnvapen först utan ”endast” som vedergällning mot en kärnvapenattack. Denna försvagades dock redan 2003 då Indien öppnade för att använda kärnvapen som svar på en attack med kemiska eller biologiska vapen. 2016 antydde den dåvarande försvarsminister Manohar Parrikar att Indien inte borde låsa sig vid en ”no-first-use policy”, efter en gränskonflikt med Kina. Regeringen gick senare ut och sa att detta var hans personliga åsikt och inte representerade den officiella hållningen. Men även den nuvarande försvarsministern, Rajnath Singh, har ifrågasatt Indiens framtida hållning i frågan. Han twittrade i augusti 2019 att ”Indien har strikt följt denna doktrin. Vad som händer i framtiden beror på omständigheterna”.

↑ Indien har i dagsläget landbaserade robotar inom klasserna kort- till medeldistansräckvidd. Utvecklandet av medeldistansrobotar möjliggör att nå Peking.

Humanitära konsekvenser

Enligt ICAN:s rapport *No place to hide: Nuclear weapons and the collapse of health care systems* (2022) skulle ett medelstort kärnvapen (100 kiloton) som detoneras över New Delhi uppskattningsvis döda 614 290 personer omedelbart och ytterligare skada 2 140 370. Baserat på stadens 30,3 miljoner invånare (år 2020) skulle ungefär var 11:e person skadas eller dödas.

Varje överlevande läkare i New Delhi skulle vara ansvarig för att behandla cirka 91 personer, många med svåra skador, samtidigt. Många sjukhus i staden skulle vara förstörda eller skadade. I hela Indien finns det 1 339 brännskadeplatser varav 297 är på intensivvårdsavdelningar.

Kostnad

Enligt uppskattningar i ICAN:s rapport *Surge: 2023 Global Nuclear Weapons Spending*, spenderade Indien 28 miljarder kronor på sin kärnvapenarsenal år 2023. Det är cirka 3 procent av de indiska militära utgifterna, en ökning med 2,5 procent. Över en femårsperiod har Indien dock ökat sina utgifter på kärnvapen med cirka 25 procent. ■

Referenser

Federation of American Scientists
Nuclear Notebook Indian nuclear weapons, 2024, Hans M. Kristensen, Matt Korda and Eliana Johns, Mackenzie Knight
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00963402.2024.2388470?needAccess=true>

ICAN
Surge: 2023 Global Nuclear Weapons Spending
https://assets.nationbuilder.com/ican/pages/4079/attachments/original/1718371132/Spending_Report_2024_Singles_Digital.pdf?1718371132

No place to hide: nuclear weapons and the collapse of health care systems 2022
<https://www.icanw.org/report-no-place-to-hide-nuclear-weapons-and-the-collapse-of-health-care-systems>

En ny era av klimatmedicin

Andreas Vilhelmsson om läkares ansvar och möjligheter att påverka

Clara Gullman Levin intervjuar
Andreas Vilhelmsson

Hej Andreas, du är ny i styrelsen för Svenska Läkare mot Kärnvapen. Kan du berätta lite kort vem du är?

Jag är folkhälsovetare och forskare vid avdelningen för arbets- och miljömedicin på Lunds universitet. Här arbetar jag bland med forskning som berör miljö- och hälsoeffekter tidigt i livet, klimat och hälsa, nudging inom hälso- och sjukvården samt om pandemier. Jag håller även i undervisningen om klimatförändringarnas hälsoeffekter på läkarprogrammet på termin 11.

Du är inte läkare utan tillhör medlemskategorin "lärare vid medicinsk fakultet", hur kommer det sig att du är engagerad och hur fick du höra om föreningen?

Som utbildad folkhälsovetare har jag arbetat nära vårdsektorn både vid universitet genom forskningen och under mina år i Region Skåne som vårdutvecklare. Det har därför blivit naturligt att söka mig mot etablerade läkarföreningarna som dels syns i debatten och har stor påverkan, men som även alltmer börjat betona vikten av folkhälsoarbetet. Av den anledningen har jag känt till Läkare mot Kärnvapen en längre tid, eftersom de varit särskilt tydliga i en av de största globala folkhälso problemen vi har.

Du har skrivit och är redaktör för boken "Klimatmedicin - Om klimatförändringar, extremväder och hälsa", som gavs ut förra året. Kan du berätta vad klimatmedicin är och hur det används inom läkarkåren?

Klimatmedicin är ett tvärvetenskapligt kunskapsområde som handlar om människors hälsa och sjukdom i förhållande till klimatförändringens effekter och deras orsaker samt hur dessa kan behandlas och förebyggas på ett rättvist sätt. Ibland beskrivs detta bara som "klimat och hälsa", men jag ville med boken betona att klimatmedicin

↑ Andreas Vilhelmsson är forskare vid Lunds universitet och nyttillskott i styrelsen för Svenska Läkare mot Kärnvapen.

funnits länge i den medicinska historien för att förklara sjukdom genom att ta hänsyn till geografiska, klimatologiska och meteorologiska inflytanden.

Bokens huvudargument är att vi nu trätt in i en ny era av klimatmedicin, där klimatförändringarna påverkar hälso- och sjukvården som allt oftare behöver ta hand om patienter under skogsbränder, värmeböljor och översvämningar men även genom förändrade mönster för infektionssjukdomar som

man inte är van att hantera. Att diagnostisera klimatförändringarnas hälsokonsekvenser kan därför vara problematiskt, då dessa ofta förstärker redan existerande sjukdomstillstånd och effekterna kan vara direkta eller indirekta, kortsiktiga eller långsiktiga. Därför har flera vårdutbildningar världen över börjat vidareutbilda sin personal samt föra in ämnet i de medicinska läroplanerna.

Hur kommer kärnvapen in i ämnet klimatmedicin?

Både klimatförändringar och kärnvapen är tydliga globala utmaningar och katastrofrisker. Båda hoten hänger tydligt ihop och det var det jag kände var viktigt att få med i boken. Utöver den allmänna oron att klimatförändring utgör en ökad konfliktrisk mellan och inom länder är de områden som kommer att uppleva extrem värme vid seklets slut några av de mest politiskt ömtåliga

där flera av dem innehar kärnvapen. En konflikt med kärnvapen skulle få fruktansvärda effekter på människors hälsa på kort sikt, men även på längre sikt på grund av påverkan på livsmedelsförsörjning och ekosystem. Detta scenario skulle även påverka hälso- och sjukvården. En detonation förstör inte bara omgivande byggnader utan även sjukhus skulle kollapsa och vårdpersonal dö och skadas. Brist på sjukvårdsutrustning skulle snabbt uppstå, vilket medför att det inte finns möjlighet att ta hand om dem som överlever men skadats.

Svenska Läkare mot Kärnvapen har förtjänstfullt lyft fram detta i debatten genom bland annat en viktig rapport som visas hur hälso- och sjukvården skulle riskera att kollapsa om ett medelstort kärnvapen skulle detonera i Stockholm med 90 000 döda och 250 000 skadade. Antalet vårdplatser för allvarligt brännskadade är ytterst begränsat, både i Sverige och runtom i världen, och skulle inte räcka för att kunna vårda alla de brännskadade som skulle behöva akutvård.

Vad kan läkare och forskare inom medicin göra i kampen mot kärnvapen anser du?

Framför allt genom att uppmärksamma, utbilda och informera. Att ta fram rapporter med scenarier med lokala exempel som nämndes ovan är viktigt och att vara med överallt och berätta om den gör problemet mer verkligt. Från att nästan ha blivit ett bortglömt hot har kärnvapenhotet senaste åren dessvärre åter aktualiserats som en följd av ökad osäkerhet i världen. Det var tack vare forskningen om nukleär vinter på 1980-talet som världsledare förstod allvaret om kärnvapen skulle användas, vilket i sin tur ledde till nedrustning i stället för upptrappning. Idag är vi dessvärre tillbaka i ett läge utan avtal och där länder rustar upp och moderniserar sina kärnvapen. Därmed blir det än viktigare att få in kunskap om kärnvapen i olika utbildningar, exempelvis den kurs om katastrofmedicin som ges till blivande läkare. Det är i sammanhanget glädjande att FN ska återuppta sin rapportering av effekterna från kärnvapen. Förhoppningsvis kan läkare och forskare inom medicin samarbeta här. ■

Boken "Klimatmedicin - Om klimatförändringar, extremväder och hälsa" går att beställa via din internetbokhandel.

Ny bok: "Kärnvapen på svensk mark!"

Kärnfysikern Lars-Erik De Geer har en bakgrund av bland annat flera decennier på FOA (Försvarets Forskningsanstalt, numera Totalförsvarets Forskningsinstitut – FOI), och på sekretariatet för det fullständiga provstoppsavtalet CTBT i Wien. Lars-Erik var den som med mätinstrument identifierade att den ryska ubåten U 137 som grundstötte i Karlskronas skärgård 1981 var bestyckad med kärnvapen. Nu har han släppt en bok om denna händelse och hur det egentligen begav sig den där hösten då vi hade kärnvapen på svenskt territorium! Recension av boken kommer senare i år.

Osäkerhet för anställda inom USA:s kärnvapenprogram

Runt 350 personer som hanterar USA:s kärnvapenprogram på atomsäkerhetsmyndigheten, National Nuclear Security Administration (NNSA) fick nyligen sparken som ett led i arbetet av Trumpadministrationens Department of Government Efficiency, DOGE, en inofficiell myndighet som arbetar med att effektivisera statsapparaten. Syftet med nedskärningarna var att effektivisera energidepartementet och framför allt deras klimatarbete. DOGE visade sig inte ha koll på att National Nuclear Security Administration, NNSA, låg under energidepartementet, där runt 2 000 personer miste sina jobb utan förvaring. Den verksamhet som drabbades hårdast av nedskärningarna var Pantex Plant i Texas vars anställda arbetar med att montera ihop stridsspetsar till USA:s kärnvapen och tillhör den högsta säkerhetsklassificeringen. När felet uppdagades skulle de flesta på NNSA meddelas att de får tillbaka sina arbeten, dock har problem uppstått då de anställdas kontaktuppgifter har raderats så de har svårt att få kontakt med alla.

<https://nymag.com/intelligencer/article/musks-doge-bird-flu-nuclear-weapons.html>
<https://www.bbc.com/news/articles/c4g3nrx1dq5o>
<https://apnews.com/article/nuclear-doge-firings-trump-federal-916e6819104f04f44c345b7dde4904d5>

Minutter i midnat

– en global historie om kernevåben

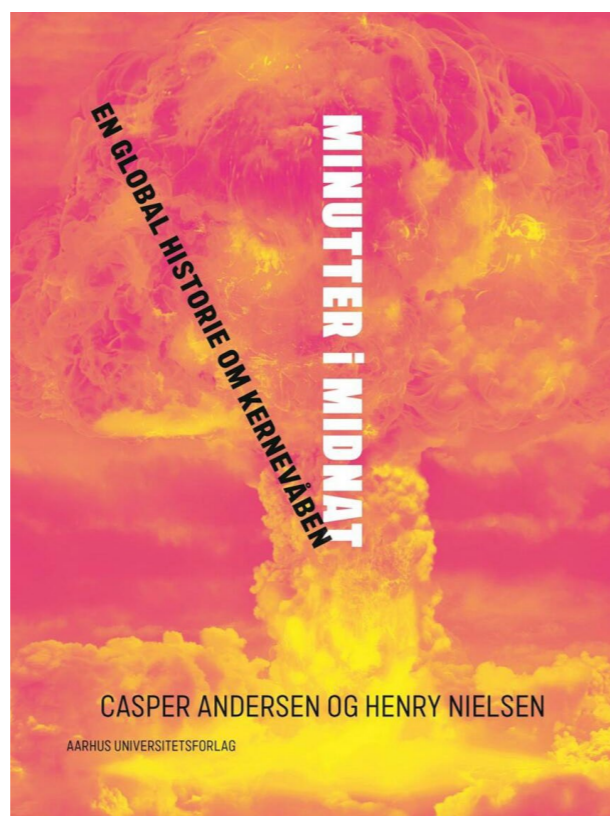
af Casper Andersen og Henry Nielsen

På dansk foreligger nu for første gang en grundig oversigt over atomvåbenenes historie og udbredelse. Der redegøres for de afgørende kernefysiske erkendelser vedr. spaltning af atomer i 1930'erne, og hvordan frykten for at Hitler ville få fremstillet en tysk atomvåben fik amerikanerne til at sætte enorme ressourcer ind på at fremstille en atom-bombe først. Projektet fik kodenavnet "Manhattan-project".

Efter afslutningen af 2. verdenskrig foreslog vores egen Niels Bohr i 1950 i et brev til FN, at viden om atomspaltning skulle deles mellem alle nationer i FN. Det var der modstand imod fra amerikansk side, men præsident Eisenhower holdt dog en tale i 1953, hvor han stillede amerikansk viden og uranmalm til rådighed for venligtsindede lande. Dette var ment som en hjælp til at etablere atomkraft. I stedet stimulerede det appetitten på at begynde et atomvåbenprogram i f.eks. Israel og Indien. Der redegøres fint for hvordan Sovjetunionen, UK, Frankrig og Kina opnåede atomvåben. Et uomtvisteligt tegn på, at et land har opnået atomvåben, er at landet foretager en prøvesprængning. Dette skete i henholdsvis 1949 (SU), 1952 (UK), 1960 (F) og 1964 (Kina). Indien og Pakistan kom med i "klubben" i 1974 og 1998, Nordkorea i 2006.

Helt afgørende for indsatsen for at hindre spredning af atomvåben, har været dels oprettelsen af FN's "vagthund", forkortet IAEA og traktaten om ikke-spredning af atomvåben, forkortet NPT. Alle lande, der har underskrevet traktaten, accepterer inspektion fra IAEA, placeret i Wien, hvis landet har atomkraftværker. Nordkorea har faktisk undertegnet traktaten, men trak sig i 2003 ud igen. Israel, Indien og Pakistan har aldrig gjort undertegning.

Der redegøres også for de folkelige protester mod atomvåben i 1980'erne, herunder nævnes

vores egen organisation IPPNW's arbejde og tildelingen af Nobels Fredspris i 1985.

Bogen udkom i 2022, og har også den seneste udvikling med, herunder Ruslands invasion i Ukraine. Der gives en fin oversigt over hvordan traktaterne for begrænsning af atomvåben specielt mellem USA og Rusland er blevet undermineret af beskyldninger fra begge sider, således at kun NPT-traktaten består i vore dage, dog er New START mellem USA og Rusland fra 2021 et lille lyspunkt i denne sammenhæng.

Dommedagsuret opstået i 1947 i Bulletin of the Atomic Scientists gennemgås også nøjagtigt, herunder hvor mange gange det er stillet frem og tilbage og hvorfor. Lige nu står det kun 1½ minut i midnat p.gr.a. rigtig mange bekymringer, herunder at stort set alle atomvåbenstater vil have deres atomvåben og fremføring opdateret, nogle vil endnu have endnu flere atomvåben herunder flere mindre, som måske kan tænkes brugt i kriser i f.eks. Mellemøsten. Måske bliver Iran det 10. atomvåbenland. Desuden har vi en klimakrise og en ny Kold Krig mellem USA og Rusland og USA og Kina.

Bogen anbefales hermed til alle danske DLMK'ere. Pris 300 kr. Bestilles fra Aarhus Universitetsforlag.

Casper Andersen er lektor i idéhistorie ved Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet. Henry Nielsen er lektor emeritus ved Center for Videnskabsstudier, AU.

Povl Revsbech

Referat fra

Årsmøde Danske læger mod kernevåben

22 november 2024

Til stede: Klaus Arnung, Sverre Barfod, Kim Birkedahl, Elsebeth Nielsen, Gunner Nielsen og Povl Revsbech.

Gæster: Atomfysikerne Chris Pethic, Niels Bohr Institutet og Tomas Bohr, DTU.

Årsberetningen

KA afgav beretning, som godkendtes. Bliver trykt i LMK 177.

Fra "Debatten" på DR2 i september: I lyset af Finlands og Sveriges optagelse i NATO afviste alle tilstedeværende repræsentanter (2 udenrigsministre og andre ministre) fra nordiske lande klart tilslutning til Forbudstraktaten.

På mødet 21/11/24 på Niels Bohr Institutet med Hans Kristensen, direktør for The Federation of American Scientists, oplystes bl. a., at organisationen kortlægger hele verdens atomarsenaler, bl.a. ud fra satellitfotos, sidst i Østkina, hvor 200 siloer er påvist, så Kina i alt vurderes at have 500 atomvåben.

Regnskab og budget

Regnskabet for 2023 havde de største udgifter til IPPNW-møde i Hamborg i januar samt pressemeddelelse til Ritzau herom, desværre uden effekt. Overskud på 8.949 kr. og en formue på 60.646. Regnskabet godkendtes. Økonomien for 2024 tegner positivt.

Budget for 2025. Med uændret kontingent (300 hhv. 100 kr. for studenter) forudsættes et underskud på 3.750 kr. I betragtning af formuen kunne afsættes 10.000 kr. til uforudsete udgifter, fx deltagelse i IPPNW- verdensmøde i Nagasaki.

Fastsættelse af kontingent

Uændret 300 kr. (100 kr. for studenter).

Samarbejdet med SLMK og netværket Forbyd Atomvåben

DLMK, etableret 1983, har i 20 år brugt SLMK's blad som medlemsblad, hovedsageligt til referat og årsberetning fra årsmøderne. KA deltager månedligt i Forbyd Atomvåben's Zoom-møder. Aarhus Universitetsforlag har udgivet "Minutter i midnat, en global historie om kernevåben" af Casper Andersen og Henry Niel-

sen, og anmeldelse vil blive sendt til SLMK's blad. Povl berettede om samarbejdet med den svenske redaktion i årets løb.

Kommende aktiviteter

Atomfysikerne fortalte om aktuelle drøftelser, møder og kurser i bl.a. Illinois, om hvordan Star Wars-projektet fortsætter. En 2-dages konference 19-21/11 2025 planlægges i Den Sorte Diamant, hvor man i regi af Folkeuniversitetet og Videnskaberne Selskab vil drøfte, om Niels Bohrs brev til FN fra 1950 fortsat er relevant. Der er gryende interesse blandt unge fysikere for at kende konsekvensen af brug af atomvåben. De taktiske (til brug på slagmarken) og de strategiske med stor, ødelæggende virkning. Ungdommen frygter for fremtiden: Krig er nr. 1, atomvåben nr. 8.

Vi bør på hjemmesiden fortælle om konsekvensen af brug af atomvåben samt Forbudstraktaten.

Eventuelt

Vi drøftede en fælles skrivelse fra læger og fysikere til pressen, fysikere og læger med budskaberne om følgerne af brug af atomvåben. KA vil sende relevant materiale til de to gæster: Tomas Bohr og Chris Pethic.

Ref: SB

Hjælp os med at blive flere medlemmer!

Spred kendskabet til Danske Læger mod Kernevåben. Giv en gave eller hvert et nyt medlem. Så er du med til at sikre, at vi kan fortsætte vores arbejde. Med din støtte kan vi gøre mere.

www.danskelaegermodkernevaaben.dk
mail: povl.revsbech@gmail.com

89 sekunder till midnatt och regeringen ignorerar kärnvapenhotet

Av Clara Gullman Levin

Risken för kärnvapenkrig kommer allt närmare menar forskarna på Bulletin of Atomic Scientists. I januari ställde de därför fram Domedagsklockan till 89 sekunder till midnatt. En sekund närmare än året innan. Det kan verka futtigt, men det är det närmsta undergången vi någonsin varit.

Trots forskarnas konstaterande, att hotet från kärnvapen är högre än någonsin tidigare, ägnade Sveriges utrikesminister en knapp minut åt kärnvapen i sin allra första utrikesdeklaration i februari. Ingenstans i den utrikespolitiska deklarationen, som uttrycker Sveriges utrikespolitiska prioriteringar för året, påtalade ministern kärnvapens katastrofala konsekvenser eller att Sverige måste verka för att minska hotet från massförstörelsevapen.

Utrikesministern uttryckte att "Sverige kommer att fortsätta vara engagerat i rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning". Vi har dock länge sett Sverige avveckla sin nedrustningspolitik och väntar alltjämnt på att höra hur regeringen tänkt arbeta med nedrustning framöver.

Med Domedagsklockan i bakhuvudet är det än mer förvånande att Danske Bank bestämt sig för att öppna upp för investeringar i kärnvapen. Danske Bank, som vill framställa sig för att vara en bank i framkant, som står för hållbarhet och samhällsansvar. Men beslutet går dessvärre i linje med den senaste tidens utveckling – banker i Europa utsätts för hård press för att de ska överge policies som stoppar dem från att investera i kärnvapenindustrin. Det är ingen ursäkt. Det är när pressen är som störst som det blir tydligt om policies, skapade i tider av fred, endast är ord på papper som lätt kan suddas ut.

↑ Bulletin of Atomic Scientists sänder en skarp signal, om staterna fortsätter på den nuvarande vägen ökar risken för en katastrof.

” Det är när pressen är som störst som det blir tydligt om policies, skapade i tider av fred, endast är ord på papper som lätt kan suddas ut.

I februari släpptes den senaste rapporten av *Don't Bank on the Bomb*, "At Great Cost: The companies building nuclear weapons and their financiers" framtagen av ICAN och den nederländska organisationen PAX. I rapporten listas de finansiella institutioner som investerar i kärnvapen och återigen listas SEB som finansiär, som fortsätter att låna ut och ge garantier till kärnvapenbolag.

Att SEB väljer att låna ut pengar till bolag som i någon del av företaget producerar och utvecklar kärnvapen innebär att de legitimerar den verksamheten, oavsett om pengarna går direkt till kärnvapenrelaterade aktiviteter eller inte. Om andra storbanker klarar av att inte investera i sådana bolag borde även SEB göra det.

Samtidigt visar rapporten att sedan FN:s konvention om förbud mot kärnvapen trädde i kraft har antalet investerare i kärnvapen minskat. Det finns alltså de finansiella institutioner, och stater, som står emot pressen. Det finns de som tror att en fredligare väg är möjlig, som lyssnar till forskning och inser att den vägen som vi nu är på inte är en rimlig väg att gå. ■

TACK TILL DIG SOM SPARAR MED HJÄRTAT!

Tack vare dig och alla andra som sparar i Swedbank Humanfond fick Svenska Läkare mot Kärnvapen

594 447 KR

i utdelning i februari 2025. Genom ditt sparande hjälper du oss i vårt arbete för att avskaffa och förbjuda kärnvapen.

Genom ideellt, etiskt fondsparande kan du på ett enkelt sätt bygga upp ett sparkapital med möjlighet till god avkastning, samtidigt som du stöttar vår verksamhet och låter ditt sparkapital bidra till en bättre värld. Läs mer på slmk.org/stod-oss/etiskt-fondsparande

Historisk avkastning garanterar inte avkastning i framtiden. Värdet på fonden kan minska och öka kraftigt i värde och det är inte säkert att du får tillbaka alla pengar du satt in. Faktblad, informationsbroschyr och information om dina rättigheter finns på swedbankrobur.se

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN

Avsändare:
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrullsgatan 45
113 45 Stockholm
Sweden

VÄRVA EN KOLLEGA

**Vi behöver din hjälp att
bli fler medlemmar!**

Värva en kollega eller kurskamrat, så är du med och ser till att vi kan fortsätta sätta press och vara en tydlig humanitär röst för nedrustning!

Vi skickar gärna broschyrer, tidningar och annat material till din hjälp – hör av dig till info@slmk.org.

[SLMK.ORG/BLI-MEDLEM](https://slmk.org/bli-medlem)

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN